

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ: ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні, як і в багатьох інших країнах світу, на перший план виступає провідна ідея освіти протягом всього життя (lifelong learning), що має на меті забезпечення будь-якого громадянина освітою у будь-якому віці для гідного працевлаштування та місця у суспільстві.

Як зазначає Давидов П.Г., ідея «безперервної» освіти та освіти дорослих стає аксіомою вітчизняної освітньої системи. Бо динамізм розвитку суспільства виступає реальною першопричиною необхідності невідкладної перебудови суспільства.[3]

Однією із незаперечних складових освіти впродовж життя виступає освіта дорослих, яка покликана надати можливість людям дорослого віку отримати чивдосконалювати їхню освіту, незалежно від статусу, суспільного положення та рівня забезпеченості.

У дослідженні Л.Вовк (1995) розкрито процес становлення і розвитку неформальної освіти дорослих в Україні в другій половині XIX – 20-х роках XX ст., простежено генезис пріоритетних тенденцій освіти дорослих; обґрунтовано етапи становлення і розвитку андрагогічної теорії і практики; визначено загальні й специфічні особливості формування української педагогічної традиції у навчанні дорослих. Поряд з тим необхідно зазначити, що освіта дорослих розглядається науковцем, як остаточно нереалізована ідея розвитку особистості впродовж всього життя. [1]

Загалом сфера освіти дорослих в Україні регулюється різними нормативними правовими актами, які затверджені місцевими органами влади, міністерствами та відомствами. Проте, в ході аналізу вітчизняного законодавства, можна зробити висновок, що воно стосується, головним чином системи підвищення кваліфікації та перепідготовки. А неформальна освіта та самоосвіта дорослих (інформальна освіта) в

українській нормативно-правовій базі фактично не представлені. Однак слід відмітити, що для забезпечення поступального та планомірного розвитку системи освіти дорослих в цілому не вистачає програмних документів, наприклад, концепції розвитку освіти дорослих в Україні, нормативної бази, що закріплюють стратегічні напрями розвитку законодавчо. Закріплення права людини на безперервну професійну та непрофесійну освіту в будь-якому віці; легітимізація терміну «освіта дорослих» як визначення самостійної сфери освіти; визнання загальної користі освіти дорослих, і, відповідно закріплення гарантій його розвитку через виділення спеціальних статей бюджету, розробки схем фінансової підтримки найвіддаленіших від системи освіти соціальних груп, державна підтримка наукових досліджень у даній сфері; організація підготовки професійних кадрів для системи освіти дорослих є на наш погляд необхідними кроками до вдосконалення законодавчої бази освіти дорослих в Україні. За останні роки у нашій країні відбулися істотні зміни на ринку освітніх послуг для дорослих – поряд із закладами підвищення кваліфікації працюють комерційні структури та суспільні організації. Не менш важливим компонентом такої роботи може стати вивчення міжнародного досвіду, його осмислення та пошук найперспективніших напрямів, які можуть бути адаптовані в Україні. І, звичайно, публічне обговорення підготовленого проекту закону, що дозволить максимально повно врахувати інтереси діючих суб'єктів та забезпечити адекватність потребам суспільства.[2]

Таким чином, основні тенденції розвитку освітньої політики в цілому та зокрема освіти дорослих є загальними для багатьох європейських країн світу, серед яких Україна не є винятком, оскільки її державна політика в сфері освіти націлена на

інтеграцію до європейського та світового освітніх просторів. Використання досвіду освітньої політики Європейського Союзу в галузі освіти дорослих полягає у тому, що перед нами постає яскравий приклад поетапного розвитку освіти дорослих шляхом прийняття державних документів та використання державних важелів впливу на основні тенденції розвитку освіти впродовж життя та освіти дорослих як однієї з важливих її складових.

Вважаємо за потрібне виділити три основні етапи розвитку освіти дорослих в освітній політиці Європейського Союзу, згідно яких простежується позитивна динаміка у цій галузі та на прикладі яких необхідно вибудовувати освітню політику в галузі освіти дорослих в Україні:

1) (1957-1975 рр.) Тенденції до створення загальноєвропейського освітнього простору розпочалися ще в 1957 році з підписання Римської угоди. Згодом ці ідеї розвинулися в рішеннях конференції міністрів освіти 1971 року.

2) (1976-1996 рр.) У Програмі дій 1976 року та у Маастріхтському договорі 1992 року запропоновано нові прогресивні ідеї щодо розвитку освіти дорослих. Наступні роки характеризувалися запровадженням різноманітних програм під егідою ЄС, Ради Європи, що сприяли напрацюванню спільних підходів до вирішення транснаціональних проблем освіти дорослих. Це насамперед програми приведення національного законодавства у сфері освіти до норм, напрацьованих країнами Європи, розширення доступу освіти і підвищення академічної мобільності студентів та їхньої мобільності на ринку праці, створення системи навчання впродовж усього життя та багатовимірні завдання зі зближення освітніх програм і систем, які вирішувались у рамках численних програм TEMPUS/TACIS.

3) (1997-досьогодні) Нарешті, 1997 року під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни (Україна в тому числі), більшість з яких і сформулювали згодом принципи Болонської декла-

рації, яку було підписано міністрами освіти 29 країн 19 червня 1999 року [4]. Офіційне приєднання України до Болонської угоди відбулось 19 травня 2005 року з підписанням відповідної декларації на конференції в місті Берген. Саме завдяки цьому на сьогоднішній момент наша країна має змогу бути повноправною учасницею європейського та світового освітнього просторів. У наш час глобалізаційних та інтеграційних процесів розвиток освіти дорослих є конче необхідним, так як велика кількість населення потребує отримання можливості зайняти гідне місце у суспільстві, незважаючи на жорстку конкуренцію на ринку праці та високий рівень безробіття у нашій країні. У світлі цього необхідно зазначити, що важливою тенденцією в розвитку освіти в Україні є надання освіти дорослих законного статусу та прийняття державних документів, які б забезпечували право людини будь-якого віку на отримання тієї чи іншої професії, незалежно від статусу та забезпеченості особи. Адже саме матеріально незабезпечені верства населення і потребують отримання освіти як засобу до подальшого влаштування на роботу та врешті існування.

Література

1. Вовк Л.П. Генезис пріоритетних тенденцій освіти дорослих в Україні (II-а половина XIX – 20-ті роки XX століття): Дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.01 / Укр. держ. дер. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Київ, 1995. – 411 с.
2. Сігаєва Л.Є. Розвиток освіти дорослих в Україні (друга половина XX ст. – початок XXI ст.: монографія / за ред. С.О. Сисоєвої / АПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К.: ТОВ «ВД «ЕКМО». – 2010. – 420 с.
3. Давидов П.Г. Безперервна освіта – вимоги часу чи нова філософія освітньої діяльності. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/gum/2010_2/24.pdf
4. Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region CETS No.: 165 <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=165&CL=ENG>

О. С. Сергеева

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ: ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Стаття висвітлює шляхи подолання недоліків у законодавчому забезпеченні освіти дорослих України на прикладі поетапного прийняття низки державних документів в освітній політиці Європейського Союзу у галузі освіти дорослих та освіти впродовж усього життя. У статті розглядаються проблеми, викликані певними прогалинами у сучасній освітній політиці щодо освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта впродовж життя, освітня політика, Римська угода, Програма дій, Маастрихтська угода, Лісабонська стратегія, конкурентоспроможність, працевлаштування.

О. С. Сергеева

ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В УКРАИНЕ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ЕС

Статья освещает пути преодоления недостатков в законодательном обеспечении образования взрослых в Украине на примере поэтапного принятия ряда государственных документов в образовательной политике Европейского Союза в области образования взрослых и образования на протяжении всей жизни. В статье рассматриваются проблемы, вызванные определенными пробелами в современной образовательной политике относительно образования взрослых.

Ключевые слова: образование взрослых, образование в течение жизни, образовательная политика, Римское соглашение, Программа действий, Маастрихтское соглашение, Лиссабонская стратегия, конкурентоспособность, трудоустройство.

O. S. Sergeeva

LEGISLATIVE SUPPORT OF ADULT EDUCATION IN UKRAINE: USE OF THE EXPERIENCE OF EU EDUCATION POLICY

The article highlights the ways of overcoming shortcomings in the law provided adult education in Ukraine through showing the gradual adoption of a number of public documents in the educational policy of the European Union in the field of adult education and lifelong education. The article demonstrates problems caused by certain gaps in contemporary educational policy according to adult education.

The main trends in education policy in general and in particular adult education are common for many European countries, including Ukraine that is not an exception, as its policies in education aimed at integration into the European and world educational space. Using the experience of the educational policy of the European Union in the field of adult education is that we have a vivid example of the phased development of adult education by making public documents and the use of public leverage on the basic trends of lifelong education and adult education as one of its important components. We consider it necessary to mention three main stages in the development of adult education in the educational policy of the European Union, according to which we observed positive trend in the industry and an example for building an educational policy in the field of adult education in Ukraine: 1) (1957-1975 pp.); 2) (1976-1996 pp.); 3) (1997-2013). It should be noted that an important trend in the development of education in Ukraine is to provide adult education legitimacy and acceptance of public documents that would ensure the human right of all ages for the profession, regardless of the status and security of people.

Keywords: adult education, lifelong education, educational policy, Treaty of Rome, the Action Program, the Maastricht Treaty, the Lisbon strategy, competitiveness and employment.

Стаття надійшла до редакції 20.12.12

Рецензенти:

д. пед. н., професор Сисоєва С. О.

д. філол. н., професор Бондарева О. Є.